המטבעות מחורבת עילין (עלית)

הלנה סוקולוב

בחורבת עילין (עלית) (ר׳ וקסלר־בדולח, כרך זה) נחשפו 19 מטבעות ברונזה ומטבע כסף אחד. שלושה ממטבעות הברונזה לא זוהו.[1] שני מטבעות (מס׳ 1, 3) נתגלו בתוך קברים מימי הבית השני, ושניים (מס׳ 4, 10) נמצאו על פני השטח. המטבע הקדום ביותר מתוארך לימי אלכסנדר ינאי (79/80–76 לפסה״נ) והמטבע המאוחר ביותר — לתקופה הממלוכית (המאה הי״ד לסה״נ).

אין בחפירה שכבה מהתקופה הרומית המאוחרת (המאות הד׳–הה׳ לסה״נ), אך למרות זאת נמצאו שישה מטבעות מתקופה זו (מטבעות מס׳ 5–10). הסיבה לכך היא שהמטבעות הללו המשיכו לשמש בתקופות מאוחרות (במאות הה׳–הו׳ לסה״נ), והם נפוצים ברוב אתרי הארץ.

קטלוג

1. סל 37, לוקוס 1, מערה I, ר״ע 77836.
אלכסנדר ינאי, 79/80–76 לפסה״נ, ירושלים.
פנים: עוגן בתוך עיגול.
גב: כוכב.
Æ, פרוטה, 0.44 גרם, 8–12 מ״מ.
השוו *AJC* 1:122, No. Ce 9.

2. סל 2036, לוקוס 1002, מבנה C, חדר 8, ר״ע 60250.
אלכסנדר ינאי, 79/80–76 לפסה״נ, ירושלים.
פנים: עוגן בתוך עיגול.
גב: כוכב.
Æ, פרוטה, 1.08 גרם, 11–13 מ״מ.
השוו *AJC* 1:122, Ce 7.

3. סל 41 C, לוקוס 2, בור III, ר״ע 77837.
הורדוס, 37–4 לפסה״נ, ירושלים.
פנים: עוגן.
גב: צמד קרני שפע וביניהן קדוקאוס.
Æ, ↘, פרוטה, 1.4 גרם, 12 מ״מ.
השוו *AJC* 2:237, No. 17.

4. סל 1068, לוקוס 500, מבנה B, ממזרח לקיר 103, ר״ע 60255.
קרקלה(?), 211–217 לסה״נ, דיום(?).
פנים: [AVK MAV ANTWNEINOC] דיוקן לימין, עטור נזר.
גב: מקדש ובו שישה עמודים ומזבח במרכז. כתובת ותאריך שחוקים.
Æ, ↘, 11.24 גרם, 24 מ״מ.
השוו Rosenberger 1978:118, Nos. 1–3.

5. סל 2042, לוקוס 1010, מבנה C, חדר 1, ר״ע 60249.
קונסטנטיוס הב׳, 351–354 לסה״נ.
פנים: DN CONSTAN TIVS PF AVG דיוקן לימין, עטור נזר, לבוש גלימה ושריון.
גב: [FEL TEMP RE PARATIO] וירטוס דוקר חייל הנופל מסוסו. סימן מטבעה שחוק.
Æ, ↖, 1.44 גרם, 16 מ״מ.
השוו *LRBC* 2:100, No. 2632.

6. סל 2034, לוקוס 1002, מבנה C, חדר 8, ר״ע 60251.
ולנטיניאנוס הא׳, 364–375 לסה״נ.
פנים: [DN VALENTINIANVS PF AVG] דיוקן לימין, עטור נזר פנינים, לבוש בגלימה ושריון.
גב: SE[CVRITA[S] [REIPVBLICAE] דמות הניצחון צועדת לשמאל מחזיקה זר וכף תמר. סימן מטבעה שחוק.
Æ, ↓, 2.67 גרם, 14 מ״מ.
השוו *LRBC* 2:100, No. 2656.

7. סל 232, לוקוס 31, מבנה A1, חדר 20, ר״ע 60257.
364–375 לסה״נ.
פנים: [---] דיוקן לימין.
גב: GLORIA RO–MANORVM הקיסר צועד לימין, מחזיק נס ביד שמאל וגורר שבוי ביד ימין. סימן מטבעה שחוק.

Æ, ↙, 0.95 גרם, 10–16 מ״מ.
השוו *LRBC* 2:100. No. 2658.

8. סל 234, לוקוס 35, מבנה A1, חדר 1, ר״ע 60256.
ארקדיוס, 393–395 לסה״נ.
פנים: DN ARCADIV[S PF AVG] דיוקן לימין, עטור נזר פנינים לבוש גלימה ושריון.
גב: [SALVS REI PVBLICAE] הניצחון צועדת לשמאל וגוררת אחריה שבוי. על כתפה נס. סימן מטבעה שחוק.
Æ, ↘, 1.11 גרם, 11 מ״מ.
השוו *LRBC* 2:102, No. 2774.

9. סל 1070, לוקוס 504, מבנה B, חדר 5, ר״ע 60254.
383–395 לסה״נ.
פנים: דיוקן לימין.
גב: [SALVS REI] PVBLICAE הניצחון צועדת לשמאל וגוררת אחריה שבוי. על כתפה נס. סימן מטבעה שחוק.
Æ, ↘, 0.63 גרם, 13 מ״מ.
השוו *LRBC* 2:102, No. 2761.

10. סל 2046, לוקוס 1000, מבנה C, חדר 7, ר״ע 60252.
המאה הד׳ לסה״נ.
פנים: דיוקן לימין, עטור נזר פנינים לבוש גלימה ושריון.
גב: שחוק.
Æ, 1.53 גרם, 11 × 13 מ״מ.

11. סל 224, לוקוס 94, מבנה A1, חדר 6, ר״ע 60253.
יוסטינוס הב׳, 567/8 לסה״נ, ניקומדיה.
פנים: DN IVSTINVS]PP AVC הקיסר והקיסרית יושבים על כס כפול לחזית.
גב: **M**; למעלה: צלב, בצד שמאל: ANNO; בצד ימין: II/I; למטה B; מתחת לקו: NIKO
Æ, 40 נומיות, ↓, 15.64 גרם, 29 מ״מ.
DOC 1:227, No. 93b.

12. סל 240, לוקוס 58, מבנה A1, חדר 9, ר״ע 60248.
אומיי, פוסט־רפורמה, המאה הח׳ לסה״נ.
פנים: لااله / الله وحده
גב: שחוק.
Æ, פלס, 3.89 גרם, 18–20 מ״מ.

13. סל 330, לוקוס 60, מבנה A1, חצר 20, ר״ע 77834.
אומיי, פוסט־רפורמה, המאה הח׳ לסה״נ.
פנים: בתוך מסגרת מרובעת: لااله / الا الله / وحده
גב: בתוך מסגרת מרובעת: محمد/ رسول/ الله
Æ, פלס, 6.02 גרם, 18 מ״מ.
Walker 1956:206, No. 610.

14. סל 247, לוקוס 29, מבנה A1, חדר 12, ר״ע 60246.
עבאסי, אל־מעמון, רמלה, 217 להג׳רה/832 לסה״נ.
פנים: لااله ا/ الله وحده لاشريكله
גב: محمد/ رسول/ الله/ بخ
Æ, פלס, 1.72 גרם, 18 מ״מ.

15. סל 242, לוקוס 29, מבנה A1, חדר 12, ר״ע 60247.
עבאסי, המושל סעיד(?), המאות הח׳–הט׳ לסה״נ.
פנים: لااله الا/ وحده لاشريك
גב: محمد/ رسول/ الله / سعيد
Æ, פלס, 1.45 גרם, 16–17 מ״מ.

16. סל 2035, לוקוס 1002, מבנה C, חדר 8, ר״ע 60245.
ממלוכי, המאה הי״ד לסה״נ.
שחוק מאוד, ÆR, חלקי דירהם, 0.29 גרם, 13–15 מ״מ.

17.סל 269, לוקוס 38, מבנה A1, חדר 3, ר״ע 77835.
ממלוכי(?)
פנים: שחוק.
גב: כתובת לא קריאה.
Æ, פלס, 0.24 גרם, 13–15מ״מ.

הערה

[1] המטבעות נוקו במעבדות רשות העתיקות בראשותה של אלה אלטמרק. את המטבעות האסלאמיים זיהה אריאל ברמן.

הפניות

וקסלר־בדולח ש׳ כרך זה. חורבת עילין (עלית): מתקנים חצובים מהתקופות ההלניסטית המאוחרת והרומית הקדומה ושרידי יישוב מהתקופות הביזנטית והאסלאמית הקדומה.

AJC 1, 2: Y. Meshorer. *Ancient Jewish Coinage* 1 (2 vols.). Dix Hills, N.Y. 1982.

DOC 1: A.R. Bellinger. *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection* 1: *Anastasius I to Maurice 491–602*. Washington, D.C. 1966.

LRBC 2: R.A.G. Carson and J.P.C. Kent. Part 2: Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire, A.D. 346–498. In *Late Roman Bronze Coinage (A.D. 324–498)*. London 1965. Pp. 41–114.

Rosenberger M. 1978. *The Coinage of Eastern Palestine and Legionary Countermarks, Bar-Kochba Overtrucks*. Jerusalem.

Walker J. 1956. *A Catalogue of the Arab-Byzantine and Post-Reform Umaiyad Coins* (Catalogue of the Muhammadan Coins in the British Museum II). London.

THE COINS FROM ḤORBAT 'ILLIN (UPPER)

HELENA SOKOLOV
(PP. 77–79)

Nineteen bronze coins and one silver coin were discovered during the excavations at Ḥorbat 'Illin (Upper) (see Weksler-Bdolah, this volume). Three of the bronze coins were not identified. Two coins (Nos. 1, 3) were found in caves dating from the Second Temple period and three (Nos. 4, 10) were surface finds. The earliest coin dates from the time of Alexander Jannaeus (76–79/80 BCE) and the latest, from the Mamluk period (fourteenth century CE).

The excavation did not reveal a Late Roman-period phase (fourth–fifth centuries CE); however, six coins from this period were discovered (Nos. 5–10). Such coins were still in currency in later periods (fifth–sixth centuries CE) and they are common finds at many sites in the country.